

Mag mijn commentaar in *Panopticon* vele kopers aanzetten om ook hun centje bij te dragen ... en het besproken boek te kopen. Ze zullen erdoor worden verrijkt. Zowel studenten als docenten in het jeugdrecht kunnen er (nog) veel uit leren.

Gerda De Bock

Dossier Jeugdbescherming, Socialistisch Welzijnswerk, 1985, nr. 3 en 4, H.I.S.K.W.A.

Dit 120 p. tellend dossier geeft in een 10-tal artikelen een kritisch overzicht van de praktijk- en beleidsontwikkelingen binnen de jeugdbescherming, stand van zaken eind 1985. Intussen is een enkele informatie wel achterhaald. Maar de lectuur van dit meestal goed geschreven en overzichtelijk rapport is er niet minder boeiend om geworden. Volgt nu een beknopt overzicht van de inhoud.

Na een inleidende probleemstelling volgt van de hand van E. Verhellen een zeer heldere bespreking van de staatshervorming van 1980: haar consequenties voor het overheidsbeleid (verdeling van wetgevende en uitvoerende macht over nationale, gemeenschaps- en gewestelijke instanties) en voor de uitbouw van de jeugdbescherming (bevoegdheidsconflict tussen nationale en Gemeenschaps-overheid - de standpunten en voorstelontwerp van beide Ministers). De dubbelzinnige afbakening van de toegekende materies en het loopje met het principe van de scheiding der machten worden scherp in het licht gesteld. Mislukte overleggingen en een advies-zonder-directe-impact van de Raad van State, doen de hele sector in spanning uitkijken naar de uitkomst van deze machtspolitieke strijd. Wat hierbij de auteur het meest bedroeft, is dat kinderen en jongeren waar het eigenlijk om gaat, in de kou blijven staan.

Deze visie vinden we ook terug bij C. Eliaerts, die het voorontwerp Gol aan een kritische analyse onderwerpt en als uitdrukking van een conservatieve controle-ideologie duidelijk afwijst: de jongerenemancipatie, de versterking van hun rechtspositie en maatschappelijke positie, lijkt met dit ontwerp verder verwijderd dan ooit.

P. De Loof toetst het vernieuwde jeugdzorgbeleid van de Minister van de Vlaamse Gemeenschap aan enkele basisprincipes van het rapport van de werkgroep Steyaert (1981): de jongerenpositie wordt inderdaad versterkt, vnl. door een betere informatie en door de mogelijkheid de aangeboden hulp te aanvaarden dan wel te weigeren. Wat ontbreekt, volgens de auteur, is 'een overstap': hiermee bedoelt hij dat naar middelen en mogelijkheden dient gezocht om het 'beschermings'karakter van de zorg om te buigen 'tot een beleid dat inspeelt op de concrete behoeften van jongeren en hen de kans geeft de hen toebedachte hulpverlening zèlf in handen te nemen'. Dat De Loof hier nog vrij vaag en algemeen blijft kan men hem niet kwalijk nemen: wetenschappelijk onderzoek m.b.t. de functies en mogelijke werkwijzen van een jongerenombudscentrum komt nog maar pas van de grond.

Johan Cabooter wil in zijn boeiende bijdrage 'Mag het iets meer zijn? Jeugdbijstand in de rechtsomlegging', het Decreet inzake Bijzondere Jeugdbijstand benaderen vanuit een organisatorisch-structurele invalshoek en toetsen

aan eisen van interne en externe consistentie. Twee belangrijke beleidsopties, uitgewerkt door de reeds vermelde werkgroep Steyaert – m.n. preventie en differentiatie – vormen zijn referentiekader. Hij bespreekt enkele zwakheden en onduidelijkheden in het decreet, wijst op het gevaar dat de differentiatie van het hulpverleningsaanbod – nagestreefd via een ombouw van de residentiële sector – veeleer een transinstitutionalisering dan een desinstitutionalisering tot gevolg zal hebben, en vreest een verhoogd en/of verlengd interventionisme. Tenslotte formuleert de auteur enkele kritische bedenkingen bij de categoriale benadering van deze groep minderjarigen (een integratie in het algemene welzijnsbeleid ontbreekt) en bij de bemiddelingscommissie (die als categoriaal gespreksforum een gemiste kans op institutionalisering van het hulpverleningsrecht inhoudt).

De binnen het SEVI uitgewerkte voorstellen voor een vernieuwd 'Jeugdrecht' worden besproken door Lodewijk De Witte. Zijn helder overzicht bevat concrete voorstellen rond de 2 belangrijkste polen van dit jeugdrecht. Enerzijds de handelingsbekwaamheid: meerderjarigheid op 18 jaar, wettelijk vastgelegde zelfstandige rechten voor jongeren, formeel recht op inspraak. Anderzijds de handelingsverantwoordelijkheid. In dit verband pleit het SEVI voor de uitbouw van een zinvol jeugdsanctierecht, waarvan het legaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel de principiële leidraad moeten vormen.

In het volgende artikel behandelt Tony Van Loon de commentaren van de Nederlandstalige Unie van Jeugdmagistraten op (de voor de jeugdrechtbank relevante artikelen van) het ontwerp-decreet inzake Bijzondere Jeugdbijstand. De definitieve vorm van dit Decreet (27 juni 1985, *B.S.*, 5 juli 1986) mag dan in enkele opzichten verschillen van het ontwerp, wezenlijk verandert dit niets aan de visie van de jeugdrechters: voor hen zijn de instelling van een verplicht advies door de bemiddelingscommissie, evenals de opheffing van de sociale dienst van de jeugdbescherming, onaanvaardbaar resp. als rechtstreekse inmenging in het gerechtelijk recht en als bemoeienis met de nationale materie. Een toets van deze visie aan het beknopt weergegeven advies van de Raad van State m.b.t. het bevoegdheidsprobleem wordt dan verweven met een aantal persoonlijke bedenkingen van de auteur. Tenslotte pleit hij voor een jeugdrechter die geen hulpverlener maar wel rechter is, en op de laatste lijn als draaischijf van de justitiële werking fungeert. De visie van de *Bond voor Grote en Jonge Gezinnen* op een vernieuwde rechtspositie voor jongeren en op een nieuwe rechtsregeling van de ouder-kindrelatie volgt grotendeels de sporen van reeds genoemde auteurs: verlagings van de burgerlijke meerderjarigheid, erkenning en afdwingbaarheid van rechten, recht op inspraak, recht op bescherming niet als beknotting van de zelfstandigheid of mondigheid maar als middel tot gelijkwaardigheid en wederkerigheid in de behandeling.

In het artikel van Paul Arteel over preventie en aanpak van kindermishandeling wordt ten voete uit geïllustreerd hoe het komt dat deze sedert 1969 internationaal erkende problematiek in ons land nog nauwelijks tot concrete en coherente beleidsmaatregelen heeft geleid, ondanks diverse wetsvoorstellen en -ontwerpen, adviezen van deskundigen en wetenschappelijk onderzoekers, initiatieven van privé-zijde en intentieverklaringen van de overheid. Cynisch is wel dat de v.z.w., waarvan de auteur een medewerker was en die op het vlak van sen-

sibilisering rond kindermishandeling baanbrekend werk heeft verricht, zeer recent werd geofferd op het altaar van de niet aflatende onenigheden tussen diverse belangengroepen m.b.t. de aanpak van deze problematiek.

In het laatste artikel van het dossiernummer geeft Hans Stiens enkele losse beschouwingen ten beste rond het experiment Alternatieve Sancties aan de jeugdrechtbank te Mechelen: met een bonte en waarschijnlijk poëtisch bedoelde verzameling van mythologische referenties, radicaal-criminologische uitspraken en moraalfilosofische citaten, verwittigt hij voor het gevaar van misbruik van de alternatieve sanctie als instrument van een individu-gericht, vergeldend en disciplinerend strafrechtsmodel.

K. Kloeck

Aalberts, drs. M.M.J., Gezinsvorming door jonge migranten. Verslag van de evaluatiestudie, W.O.D.C.-rapport 60, Staatsuitgeverij 's-Gravenhage, 1985, 93 p.

Het is inmiddels een alombekend gegeven: de expansie in de aantallen niet-EG vreemdelingen binnen de Europese Gemeenschap en de wijzigingen in de vertegenwoordiging per nationaliteit, is voor het grootste deel het gevolg van de werving van arbeidskrachten uit de mediterane landen tussen 1960 en 1973-1974. Sinds men, mede omwille van de economische recessie, de werving in laatstgenoemde jaren evenwel tot nul heeft pogen terug te brengen, is de toename van deze bevolkingsgroep voornamelijk de resultante van *de gezinshereniging die eerst na de stopzetting van de werving goed op gang kwam*.

Evenals de regeringen van de andere Europese landen, beschouwde de Nederlandse regering aanvankelijk het door haarzelf gestimuleerde fenomeen van de gastarbeid als een tijdelijk verschijnsel. In het begin van de jaren zestig keerden ook groepen van geworven arbeiders na enkele jaren van arbeid terug naar het land van herkomst. Gaandeweg bleek echter dat de tijdelijkheidsgedachte een fictie was, ingegeven door een latente wens van vele immigranten om nog eens 'terug te keren'. In feite bleven zij, en het fenomeen van de gezinshereniging deed zijn intrede. Ook de Nederlandse regering moest meer en meer maatregelen voor opvang creëren en ervaren *dat een kloof ontstond tussen het overheidsbeleid dat gebaseerd was op tijdelijkheid en de werkelijkheid die permanente vestiging te zien gaf* (zie hierover b.v. Entzinger, H., *Het minderhedenbeleid*, Boom/Meppel, 1986 (eerste druk 1984).

Een belangrijke impuls voor de acceptatie van de gedachte dat *Nederland* tegen wil en dank een immigratieland geworden was, werd gegeven door een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (W.R.R.). Dit rapport, getiteld *Etnische Minderheden*, gaf in 1983 de aanzet voor een samenhangend overheidsbeleid voor alle etnische minderheden. De W.R.R. concludeerde namelijk dat het beleid zou moeten uitgaan van de mogelijkheid van *permanent* verblijf in Nederland. Met dien verstande dat het 'toelatings-' en 'vreemdelingenbeleid' enkel zouden van toepassing zijn op die leden van minderheidsgroepen, die vreemdeling zijn in de zin van de Vreemdelingenwet.

Over de verhouding tussen het vreemdelingenbeleid en het minderhedenbeleid preciseert de nota: